
Bevara rekreationsvärdena i Höjeådalén

Synpunkter till utställningsförslag till
ny översiktsplan 2018

Peter Sondhauss

---

¹ Peter Sondhauss, Åbrinksvägen 19, 22271 Lund, peter.sondhauss@gmail.com, +46 278 710086

Rekreation

Höjeådalen tillhör riksintresset för rekreation och friluftsliv enligt 3 kap. miljöbalken. Översiktsplanen inte bara kan "påverka riksintresset" som det skrevs i miljökonsekvens- och hållbarhetsbeskrivning, men har potentialen att förstöra majoriteten av de rekreativa värden som ska värnas. I det här avsnittet ska vi visa detta med hjälp av ett betygssystem som har etablerats i svensk landskapsarkitektur och som beskrevs i ett examensarbete från Sveriges lantbruksuniversitet [Lemberg 2012]. Betygssystemet lärs ut i kursen "Skötsel av grönytor och naturmarker" i landskapsingenjörsprogrammet vid Sveriges lantbruksuniversitet och används t.ex. i Lunds grönprom.

Verktyg för bedömning av grönområdets rekreativvärde

Innan vi börjar med beskrivningen av betygssystemet några definitioner: Stress är den mentala tillstånd i reaktion på inre och yttre faktorer som ställer krav på oss. Rekreation kan definieras som återhämtning, t.ex. från stress, i en stärkande miljö [SAOB 2012], [Ulrich 1991].

Naturen har en rekreativ inverkan på så sätt att den har ett stort innehåll av element som är mycket viktigt för vår överlevnad, som vatten, luft och grönska, något som har lämnat tydliga spår i människans biologiska arv [Ulrich 1991].

Utifrån studien kring människans behov och krav på sin fysiska och sociala miljö [Grahm 2005] har Patrik Grahm hittat åtta parkkaraktärer i landskapet som ger en varierad upplevelse och som möjliggör rekreation. Karaktärerna är: Rofyllighet, Vildhet, Artrikedom, Rymd, Vidd & Allmänning, Refug & Viste, Samvaro & Möte och Kultur [Grahm 2005].

- **Rofyllighet**

Karaktären rofyllighet återfinns i en miljö där det är lugn och tyst. Här störs besökaren inte utav några ljud som till exempel buller från trafik. Platsen är ren och välskött, det finns inget skräp, ogräs eller andra inslag som stör den rofyllda upplevelsen. Här hörs bara kvitter från fåglar, vind och vatten. Den rofyllda karaktären upplevs som avslappnad och den har ont om aggressiva informationsflöden som buller eller andra störande inslag som stör återhämtningsprocessen.

- **Vildhet**

I den vilda parkkaraktären är miljön naturlig. Här får besökaren upplevelsen av en orörd natur, där växterna ser självsådda ut och de får växa okontrollerat. Besökaren får känslan av mystik och en natur som associerar till sagornas värld. Den vilda karaktären upplevs som annorlunda än den som stadsborna upplever i vardagen.

- **Artrikedom**

På en plats med karaktären artrikedom finns en mångfald av växter och djur. Här upplever besökaren ett myller av artrikedom. Möjligheten till fascination är viktig på så sätt att den tillåter besökaren att fungera utan att kräva riktad uppmärksamhet enligt Kaplans teorier kring återhämtningsprocessen [Kaplan 1989].

- **Rymd**

I en natur med upplevelsen av rymd känner besökaren att de förflyttat sig till "en annan värld", i alla fall mentalt. Rymd upplevs genom känslan av en sammanhållen plats och enhetlighet. Detta finns till exempel i boscogen eller på en havsstrand. Hit söker sig människan för reflektion. Genom verklighetsflykten kommer besökaren bort från vardagens stress och rutiner.

- **Vidd, Allmänning**

På allmänningen finns utsikt, öppna gröna ytor med plats för till exempel drakflygning, idrott och picknick. Karaktärens främsta egenskap är stora ytor där besökaren har god överblick. Landskapet som liknar savannens öppna landskap påverkar människan positivt ur rekreationssynpunkt [Ulrich 1993] som mest sannolik är baserad på människans evolution.

- **Refug, Viste**

Refug eller viste är karaktärer som finns på mer omslutna, trygga, mindre offentliga platser. Där finner besökaren mer enskildhet och här finns tid att prioritera sina egna sinnliga upplevelser. Det kan vara till exempel barnen egen koja, eller den vuxnes egen trädgårdsplätt. På en avskild plats kan de som inte känner för att vara sociala eller aktiva finna tid för sig själva i en kravlös miljö.

- **Samvaro, Möte**

Platsens främsta egenskaper är att den ger möjlighet till möten mellan människor, umgänge och sociala kontakter. Här sker aktiviteter som dans, musik och andra festligheter men också motion i form av idrott och promenad. Sociala kontakter och fysisk aktivitet är allmänt kända botemedel mot stress.

- **Kultur**

Karaktärer kultur finns på platser som refererar till människans relation och uttryck för religion och historiska händelser. Här upplever besökaren tidens gång, till exempel genom landskapselement som funnits på platsen länge eller inslag som berättar om vad som funnits på platsen tidigare. Besökaren får möjligheten att koppla av genom att han/hon upplever förtrogna landskapselement som har funnits där så långt som minnet går tillbaka.

Inventering av Höjeådalens parkkaraktärer

Rofylldhet

är kanske det mest hotade rekreationskvalitet i Höjeå dalen. Redan idag finns många störande faktorer som påverkar denna karaktären. Södra stambanan, motorväg E22, och längre västerut motorväg E6 tillhör Sveriges mest trafikerade leder som alla tvära Höjeå dalen på olika ställen. Det tillkommer stark trafikerade lokala vägar som t.ex. länsväg 108 och Malmövägen. De skär Höjeå dalen i bitar, rent fysisk, men också visuellt och genom buller.

Förlängningen av Åkerlund & Rausings väg över Höje å till väg 108 som nämns i översiktsplanen skulle föreställa en sådan trafikled till. Överfarten över Höjeå dalen skulle vara i närheten av södra stambanan. En bilväg emellertid skulle tillföra en ny storkvalitet, då buller och rörelse skulle vara kontinuerligt.

Omvandling av Sunnaväg till stadsutvecklingsstråk med biltunnel under södra stambanan [Lund DP 2018] och fortsättning i den nya stadsdelen Källby hotar rofylldhet på ett ännu värre sätt. I samband med förlängningen av Åkerlund & Rausings väg uppstår en attraktiv ny infartsväg in i staden, inte bara för boende i de omgivande stadsdelarna. Detta kan leda till en betydande trafikökning, och därmed mycket buller på en väg i närheten av och parallellt till Höjeå dalen. Detta skulle betyda konstant trafikbuller på Höjeå dalens centrala delarna, som tack vare sitt avstånd från stambanan och väg 108 har inte ännu blivit så stark påverkat.

Expansion av Källby mot Värpinge efter 2040 skulle förstöra någon återstående rofylldhet. Ljus, ljud, och rörelse från en tätbebyggd blandat stadsdel i så omedelbar närhet skulle reducera Höjeå dalen till en hundrastningsremsa utan någon som helst nytta för rekreation.

Bild 1: Det är svår att fånga in rofylldhet i en bild. Det är desto enklare att fånga in motsatsen. Här är det ett tåg, men biltrafik är i princip mycket värre tack vare kontinuerligheten av buller och rörelse.

Vildhet

är en av de utstående kvaliteterna av Höjeådalens. Om växtligheten har anlagts eller inte spelar ingen roll. Tillståndet idag är för lekmannen oskiljbara från självsådd, vildvuxen växtlighet som här och där har regnskogskaraktär. Vildhet däremot är ofta i konflikt med tillgänglighet. I de sista åren har tillgängligheten ökat betydligt. En ny stig har anlagts på Höje åns södra sida. Stigar och vägar har fått grusbeläggning. Bänkar, bord och ett torn för fågelskådning har byggts. Växtligheten bredvid stigarna, vägarna och mellan dammarna klipps nu regelbunden. Detta har lett till fler besökare, som använder området på flera sätt. Grillning i större grupper med eller utan högljudd musik har t.ex. tillkommit. Samtidigt har vildheten trängts bort något. Frågan är hur detta borde utvecklas när besöksstrycket mångdubblas med nya stadsdelen Källby och bebyggelse på Staffanstorpsidan i omedelbart grannskap, när samtidigt rekreatjonsområdets ytor krymper? Hur mycket plats till vildhet ska vara kvar sedan? Effekten av kontinuerlig hög besöksstryck kan ses t.ex. i Skryllegården. För att bevara säkerhet och ordning, krävs toaletter, sophinkar, belysning, parkeringsplatser, kanske även ett besökscentrum med gastronomi.

Bild 2: Vildhet och tillgänglighet kan vara motsatser i ett grönområde. På vänster Höjeådalens "regnskog", på höger tämjda vildmark i Skryllegården.

Artrikedom

i Höjeådalen är legendarisk. Höjeådalen är ett rikskänd ställe för fågelskådning, som listas t.ex. i Skånsk Skådarguide [Skådarguide 2017]. Anledning för det är bland annat isfria vattenytor året runt på reningsverksdammarna tack vare kontinuerligt inledning av uppvärmt klarat avloppsvatten. Andra anledningar är näringsrikedom av vattnet och stora obebyggda obrukade ytor som ger fåglarna mat även efter skörden. Många fågelarter i Lunds kommun hittar man nästan uteslutande i Höjeådalen, t.ex. göken och näktergal.

Bortom det finns många sällsynta och hotade växtarter i Höjeådalen [Johansson 2018], t.ex. dikesveronika (*Veronica catenata*), sumpskräppa (*Rumex palustris*), småsporre (*Euphorbia exigua*), rödmire (*Lysimachia arvensis*) och nattglim (*Silene noctiflora*). Här finns också en av Sveriges allra sista förekomster av spjutsporre (*Klickxia elatine*) [Artdatabanken 2018]. En rik förekomst av klintsnyltrot (*Orobancha elatior*) [Botaniska Notiser 1947] nordost om järnvägsbron över Höje å är nu hotad av stambanans utbyggnad till fyra spår.

Skånes naturskyddsförening skriver på sin webbsida: "Längs Höje å finner man en insektfauna som anses unik för Norden. Flera mycket sällsynta arter har påträffats och några har utgjort första fynd för landet."

Också stora djur rör sig i Höjeådalen. I omgivningen av Värpinge hittar man regelbunden rådjur och rävar. Ibland träffar man de också i andra delar av dalgången, t.ex. i Flackarp och även i S:t Lars parken. Fasaner, hare och kaniner hittar man året runt i hela dalen.

Även idag är dalgången smal, begränsad av stadsbebyggelse och intensiv lantbruk. Därför är det speciellt viktigt att arterna, båda djur och växter, kan förflytta sig ohindrad längs ån. Annat finns

faran att små isolerade delpopulationer uppstå, som kan bli för små för att vara stabilt. Avsmalning av dalgången genom bebyggelse – t.ex. genom expansion av Källby mot Värpinge efter 2040 eller genom bebyggelse på Staffanstorpsida – eller fysiska och akustiska barriärer i form av nya trafikleder kan förhindra det och strypa artrikedomen.

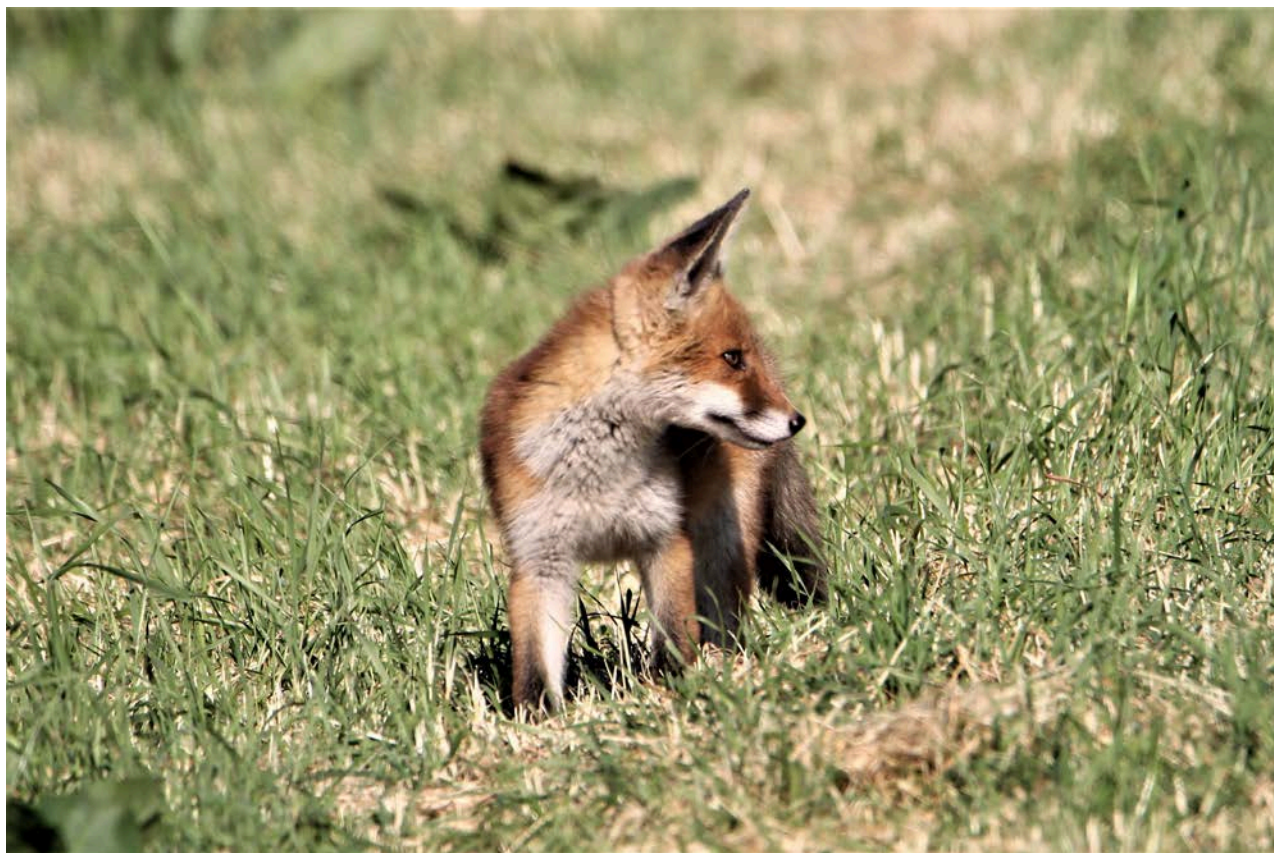

Bild 3: Som exempel för artrikedom två arter som man kanske inte ser så ofta, men som ändå är bosatt i Höjeådalens. En rävnunge i omgivningen av Värpinge och en kungsfiskare i S:t Lars parken.

Rymd

Faktumet att det handlar sig om en dalgång skapar rent topologisk en avskild rymd, en annan värld som man kan förflytta sig. Andra-världs-effekten förstärks genom tät växtlighet på dalens kanter som skymmer sikten på närliggande stadsbebyggelse i nordöstra hållet och som skåpar illusion av en skog på båda sidorna av dalen, även då det handlar sig bara om några få trädrader.

Avskildheten skulle bli förstörd när blandat stad skulle bli byggd på dalens platta sluttningar, t.ex. vid expansion av Källby mot Värpinge efter 2040 eller på Staffanstorpsidan i omgivning av stambanan.

En annan hot för andra-världs-intrycket är, att befintlig vegetation tas bort när reningsverk flyttas och den nya stadsdelen Källby byggs.

Precis detta har hänt, när bostadsområdet Källby Ängar har byggts, var en gång barn- och ungdomspsykiatrien fanns. Området ligger bara en stenkast bort från ån, på ett ställe var omgivningen är vackrast: en blandning av park med gamla träd och ängar som öppnar sig mot väst. Ändå har kommunen röjt en 10 till 20 meter bredd remsa av täta buskar och pilar som skymde vyn på de nybyggda fyravåningshusen. Vi har aldrig förstått anledningen för det. Ansvariga hos kommunen måste ha uppfattat det som en förbättring. Kanske spelade säkerheten en roll eller särintresse av boende deras utsikt har skymts. I alla fall har många av områdets besökare känt det som en stor förlust. Detta har förstört en av deras tillflykt.

Bild 4: Det är svårt att fånga in karaktären Rymd ("annan värld") i en bild. Bilden visar en brygga vid Höje å med utsikt över sluttningen nedanför Flackarp. Flackarp är gömd bakom kullen, bryggan är omgiven av träd och buskar och inget hänvisar till att man är bara några hundra meter bort från en av Lunds mer tätbefolkade stadsdelar: Klostergården. Sluttningen ingår i Staffanstorps fördjupade översiktsplan Höjebromölla-Flackarp [Staffanstorp FÖP 2018] och risken finns att den ska bli bebyggd.

Vidd & Allmänning

Stora vattenytorna av reningsverksdammarna skapar vidd men bara för ögat. Tyvärr kan vi normala människor inte gå över vattnet. Detta inskränker rörelsefriheten avsevärt speciellt på stigen mellan ån och dammarna. Men det finns också ställen med vidd över markytor. Nere i dalbotten är det var sluttningar är platt och obebyggd, t.ex. på Lundssidan vid Värpinge och på Staffanstorpsidan vid bada sidorna av stambanan. Den nya stigen på åns södra sida ligger över långa sträckor ovanpå dalen och erbjuder fina långtgående utsikter över Sveriges bästa åkermark.

Alla de nämnda ställen har utsetts för potentiell bebyggelse. För sluttningarna vid Värpinge gäller det efter år 2040, en lång tid i framtiden. Att det tas upp i översiktsplan redan nu känns lite som att man vill dra nytta av den koka-groda-effekten. Kommunen börjar redan nu att värma vattnet så att grodan är kokt när det är dags att bygga.

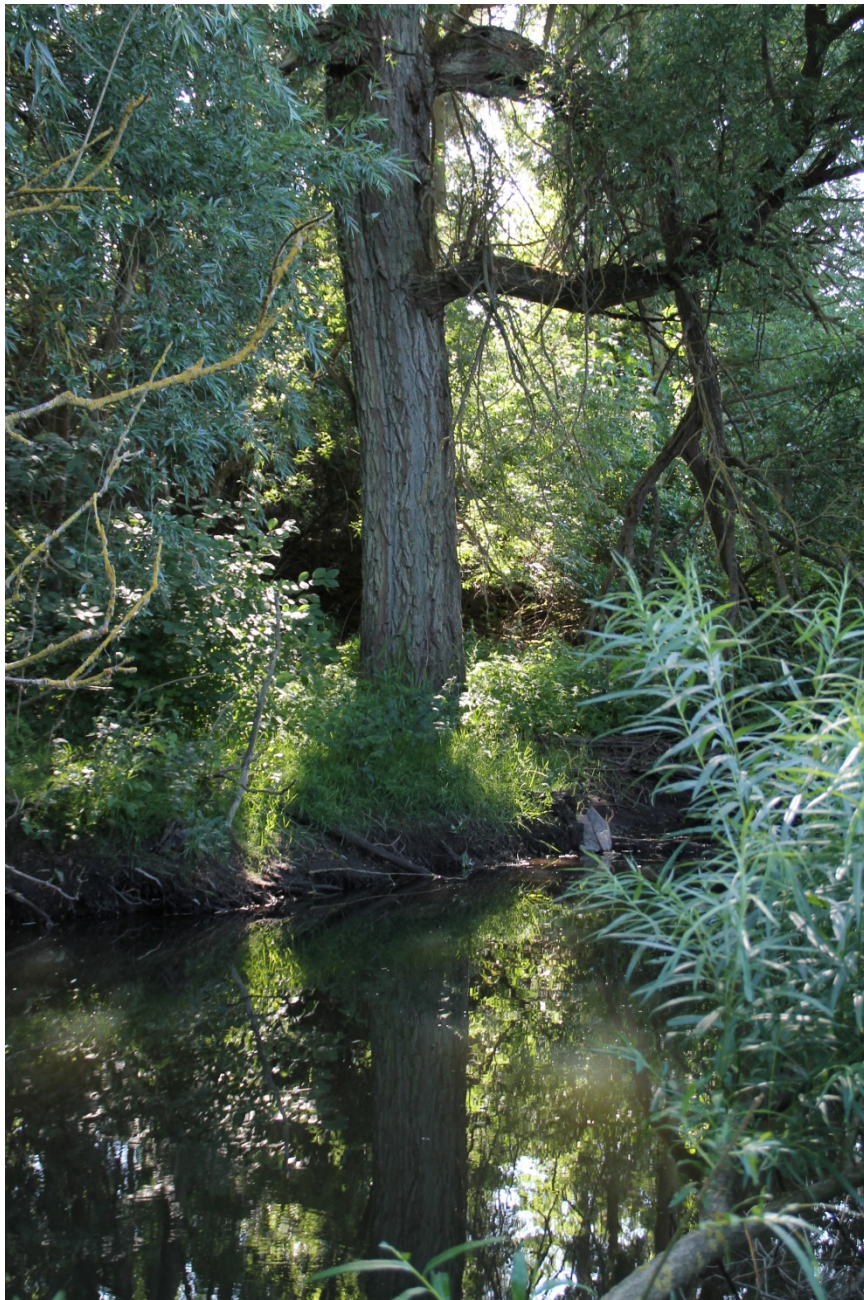
Bild 5: Här ska en sluttning nedanför Värpinge representera Vidd & Allmänning. Sluttningen är mycket synlig från stora delar av Höjeådalen. Detta beror på att det inte finns tät växtlighet mot reningsverksdammarna som skymmer utsikten på den, som på många andra ställen. Bortom det, leder här två natursköna stigar uppförsbacke, bort från Höje å. Det finns inte många stigar som går tvär mot Höje å. De skapar en känsla av tvådimensionalitet i ett annat endimensionellt område. Detta kunde man beteckna som Vidd. Tyvärr kan Lunds kommun tänka sig bygga blandat stad här, när Källby ska expandera mot Värpinge.

Refug & Viste

Tack vare tät växtlighet vid ån och på andra ställen finns det många platser som fungerar utmärkt som refug. När man följer ett av spåren som leder från parallellgående promenadstigen ner till ån, som förmodligen sportfiskare har skapat, så inträder man i en sagolik skogsvärld. Här kan man känna sig helt ensamt. Många gran som förmodligen har planterats som viltrefug förstärker skogskänslan.

Rekreationskvaliteten refug och viste kräver inte mycket utrymme. Strandskyddet på bada sidorna ån skulle kanske räcka. Enda hot kunde vara stora besöksstrycket och en missriktat ordningssträvan hos ansvariga för skötseln.

Bild 6: En blandning av täta buskar och gamla träd skapar skogskänsla vid Höje å.

Samvaro & Möte

Kommunen har avsevärt förbättrat omgivningen med hänsyn till samvaro och möte. Den har skapat flera mycket populära grillplatser, välskötta stigar för motion och promenad och ett fågeltorn. Bortom det finns det redan sedan länge ett odlingslottsområde med aktivt föreningsliv (Källby Mölla odlingsförening).

Det är viktigt att notera att rekreativskvaliteterna av olika grönområden skulle viktas olika. Stadsparken t.ex. borde vara i mycket större utsträckning en plats för samvaro och möte, när detta kräver infrastruktur, och till mindre utsträckning en vild naturliknande plats. I Höjeådalen är det tvärtom. Skapande av för mycket infrastruktur kan motverka de andra rekreativskvaliteterna, som det beskrevs i föregående avsnitt om vildhet.

Bild 7: Vildmarkslika Höjeådalen är ibland ett bättre ställe för Möte & Samvaro än Stadsparken. Här finns färre saker som distraherar från samtalen. Man träffar många par och små grupper i Höjeådalen.

Kultur

Den goda åkermarken i omgivningen har attraherat människor till Höjeådalen sedan stenåldern. Det är därför ingen slump att det finns många arkeologiska fyndställen där. Uppåkra som har beskrivits som Sveriges främsta arkeologiska fyndställe ligger inte långt bort. Ett område norr om reningsverket uppvisar förhöjda fosfathalter i marken [Lunds bevaringsprogram] ett kännetecken av gamla boplatser. Fyndstället har inte än undersökts, men Lund planerar redan bebyggelse (expansion av Källby efter 2040).

Byn som gav nya stadsdelen Källby namnet beskrevs en gång så här: "Genom sitt vackra läge på sluttningen alldeles intill ån har den varit en idyll, omtyckt inte minst av våra landskapsmålare. (...) Den är nu delvis riven och landskapet har blivit en sevärd detalj fattigare." – Skånes hembygdsförbunds årsskrift 1932. På den tiden hade kommunens rivningsiver bara börjat. Källbys sista gårdar försvann på sextiotalet.

Höje å strömmar igenom S:t Lars parkens mitt, en park anlagd i engelsk och tysk stil som hyste en gång Sveriges största mentalsjukhus. Parken själv och sjukhusbyggnader i nyrenässans och medeltidsromantisk stil är kulturminne. Trots försummelsen över några dekader är området en pärla och kunde vara en av Lunds attraktioner om man skulle investera lite i marknadsföring. Det krävs inte mycket: några informationstavlor och broschyrer kanske. Anslutning med kollektivtrafik är redan excellent. Men S:t Lars parken finns inte ens deklarerat som park på officiella eller populära kartorna (t.ex. Lantmäteriet, Google Maps). Det verkar så att parken inte finns i kommunens medvetenhet. Inte heller ser vi några ansträngningar att reducera trafiken genom parken från kommunens sida. Sankt Lars vägen som har förnyats för inte så länge sedan har anlagts för bredd. Skylt med förbud för genomfartstrafik har tagits bort. Anläggning av många nya parkeringsplatser har godkänts.

Bild 8: Tidigare huvudförvaltningsbyggnad av Lunds hospital som hyser S:t Thomas skolan nuförtiden.

Sammanfattning

Fem av otta rekreativskvaliteter av Höjeådalens är hotad om Lunds expansion pågår som det beskrivs i översiktsplanen. Fyra av de fem är i fara att försämrats allvarlig eller att försvinna helt. Det handlas om Rofyllighet, Rymd, Artrikedom och Vidd. Kvaliteten Vildhet är hotad om det inte tas försiktighetsåtgärder mot besöksstrycket. Bortom det är kvaliteten Kultur (och historia) i fara genom försummelse. Detta lämnar bara två kvaliteter som är inte omedelbart hotat: Refug & Viste och Samvaro & Möte. Medelbart är de också hotat, genom att allmänhetens intresse att besöka området försvinner, när de andra kvaliteterna försämrats.

Betydelse av tillgänglighet för rekreation

Forskning pekar på att stadsborna är mer stressade, men inte för att de bor i staden utan för att deras tillgång till grönområden är sämre än hos de som bor i förorterna [Grahn 2003], vilket stärker argumentet för stadsnära och lättillgänglig stadsgrönska.

I rapporten "Landscape planning and stress" [Grahm 2003] tillfrågades ett 900-tal personer i Sverige om deras hälsa och användning av grönområden i dess närhet. Resultatet visar som övrig forskning att det finns ett samband mellan nyttjande av grönområden och god hälsa. Rapporten lyfter fram två viktiga faktorer som påverkar människans användande av grönområden och på så sätt möjligheten till rekreation. De viktigaste faktorerna är enligt denna den verkliga tiden vi vistas i utemiljön som påverkas av faktorerna, tid och tillgänglighet. Ju närmre grönområdet ligger våra hem eller arbetsplats desto oftare besöker vi det.

Med hjälp av Google Maps har vi undersökt tillgängligheten av Höjeådalens via olika trafikslag jämfört med en av Lunds populäraste och bäst utbyggda rekreationsområden: Skryllegården som ligger 13 kilometer österifrån innerstaden. Resultat visas i tabellerna 1 till 5.

	Värpinge	Renings- verk	Åkerlund & Rausing	Sankt Lars parken	Knästorp	Skrylle- gården
	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]
Lund Väster ¹	7	6	7	11	15	53
Gunnesbo & Nöbbelöv ²	13	12	15	21	25	56
Lund Södra ³	11	9	6	5	9	49
Innerstaden ⁴	10	9	6	8	12	46
Lund Nord ⁵	20	19	16	18	22	46
Brunnshög ⁶	26	25	23	22	25	41
Lund Öster ⁷	23	21	19	16	15	30

Tabell 1: Restider med cykel från olika stadsdelar i Lund till olika delar av Höjeådalens och till Skryllegården.

1: Fjellievägen, busshållplats "Vildanden", 2: Gunnesbo station, 3: busshållplats "Ruben Rausing's gata", 4: Stortorget, 5: Fäladstorget, 6: MAX IV, 7: Linero centrum

	Värpinge	Renings- verk	Åkerlund & Rausing	Sankt Lars parken	Knästorp	Skrylle- gården	Skrylle- gården (helg)
	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]
Lund Väster	21 ^a	23 ^g	23 ^m	30 ^p	43 ^v	60 ^B	59 ^F
Gunnesbo & Nöbbelöv	25 ^b	29 ^h	30 ^m	29 ^q	44 ^w	63 ^C	56 ^G
Lund Södra	23 ^c	25 ⁱ	20 ^g	6 ^r	21 ^x	58 ^D	51 ^H
Innerstaden	16 ^a	24 ^j	27 ^m	13 ^r	30 ^x	57 ^D	50 ^H
Lund Nord	26 ^d	34 ^j	32 ^j	30 ^s	43 ^y	60 ^D	51 ^H
Brunnshög	41 ^e	45 ^k	42 ⁿ	43 ^t	38 ^z	53 ^D	53 ^H
Lund Öster	42 ^f	45 ^l	40 ^o	36 ^u	49 ^A	80 ^E	28 ^I

Tabell 2: Restider med kollektivtrafik och gång från olika stadsdelar i Lund till olika delar av Höjeådalens och till Skryllegården

a: buss linje nr. 139, b: tåg-139, c: 166-139, d: 2-139, e: 20-139, f:3-139, g: gång, h: tåg-165, i: 166, j: 2, k: 20-165, l: 3-2, m: 4, n: 20-166, o: 3-165, p: 4-6, q: tåg-6, r: 6, s: 2-6, t: 20-6, u: 3-6, v: 4-130, w: tåg-166, x: 130, y: 169, z: 20-1, A: 3-130, B: 126-166-175, C: tåg-166-175, D: 166-175, E: 3-166-175, F: 4-166-159, G: tåg-166-159, H: 166-159, I: 159

	Värpinge	Renings- verk	Åkerlund & Rausing	Sankt Lars parken	Knästorp	Skrylle- gården
	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]	[Min]
Lund Väster	8	7	6	9	12	23
Gunnesbo & Nöbbelöv	10	12	12	12	14	23
Lund Södra	8	7	5	7	10	21
Innerstaden	10	9	7	8	10	22
Lund Nord	12	12	12	10	11	20
Brunnshög	14	16	14	11	12	18
Lund Öster	13	15	13	10	10	14

Tabell 3: Restider med bilen från olika stadsdelar i Lund till olika delar av Höjeådalens och till Skryllegården.

Tabellerna 1 till 3 visar restider för cykel, kollektivtrafik och bil från olika delar i Lunds tätort till olika platser i Höjeådalens och till Skryllegården. Tabell 4 sammanfattar resultaten genom att bara visa de kortaste restider till någon plats i Höjeådalens. Oftast är det den geografisk närmastliggande platsen, men det finns undantag speciellt för kollektivtrafiken. I alla fall utom ett, är bilen snabbast, även på korta avstånd. Tabell 5 som jämför resväglängden för bilar och cyklar ger förklaringen: resväg för bilen är i genomsnitt bara lite längre än för cykeln och ofta även kortare. Bilväg med cykelförbud utan medföljande cykelväg som t.ex. Norra ringen kan bidra till detta. För stadsdelarna Lund Västra, Gunnesbo, Nöbbelöv, Lund Södra och Innerstaden är fördelen för biltrafiken bara små. Restiderna till Höjeådalens för både cykel och bil är mycket kort. Det underlättar korta spontana utflykt dit även på vardagar. Restiden med kollektivtrafiken är betydligt längre, ofta 2 till 3 gånger längre. Men fortfarande mindre än en halv timme ofta mycket kortare. Däremot restider till Skryllegården med cykel eller kollektivtrafik ligger på nästan en timme. Det är lite bättre för de östliga stadsdelarna, var restiden med cykeln kan vara närmare en halv timme. Naturbussen som kör till Skryllegården direkt från Lunds tätort på helgen gör i allmänhet ingen stor skillnad. Två timmar restid fram och tillbaka praktiskt utesluter spontana utflykter även på helgen. Resan måste förberedas och vara del av utflykten. Incitament att använda bilen är stort, mycket större än för resmål i Höjeådalens. Tidsvinst när man tar bil istället för miljövänliga transportmedel ligger runt faktor två. Undantag är igen stadsdelarna längst till öster. Vi har inte hittat några siffror hur stor andel av bilresorna är, men storleken av parkplatsen i Skryllegården är en tydlig indikation till en stor andel av bilresor.

	Höjeådalens				Skryllegården			
	Cykel	Buss	Bil	Bil tids- vinst	Cykel	Buss	Bil	Bil tids- vinst
	[Min]	[Min]	[Min]	[%]	[Min]	[Min]	[Min]	[%]
Lund Väster	6	21	6	0	53	59	23	57
Gunnesbo & Nöbbelöv	12	29	10	17	56	56	23	59
Lund Södra	5	6	5	0	49	51	21	57
Innerstaden	6	13	7	-17	46	50	22	52
Lund Nord	16	26	10	38	46	51	20	57
Brunnshög	22	38	11	50	41	53	18	56
Lund Öster	15	36	10	33	30	28	14	50

Tabell 4: Restider med olika trafikslag från olika stadsdelar i Lund till någon plats i Höjeådalens eller till Skryllegården.

	Värpinge		Reningsverk		Åkerlund & Rausing		Sankt Lars parken		Knästorp		Skrylle- gården	
	[km]		[km]		[km]		[km]		[km]		[km]	
	Cyk.	Bil	Cyk.	Bil	Cyk.	Bil	Cyk.	Bil	Cyk.	Bil	Cyk.	Bil
Lund Väster	2.7	3.1	2.3	2.7	2.3	2.3	4.1	3.7	5.0	5.8	15.0	16.6
Gunnesbo & Nöbbelöv	4.7	7.4	4.2	5.6	5.0	5.3	7.2	9.6	8.3	11.0	16.4	15.9
Lund Södra	3.7	3.6	3.0	3.1	1.8	2.0	1.3	2.5	2.3	4.6	14.1	13.2
Innerstaden	3.5	4.0	3.0	3.6	2.2	2.5	2.6	2.5	3.7	4.5	13.1	12.8
Lund Nord	6.6	8.1	6.1	5.3	5.2	5.0	5.9	8.4	7.1	8.9	13.7	13.6
Brunnshög	9.0	12.4	8.5	7.7	7.5	8.7	7.8	8.2	8.6	8.7	12.5	11.8
Lund Öster	7.8	10.3	7.2	6.7	6.0	5.6	5.6	6.1	4.8	6.6	8.4	9.4

Tabell 5: Reselängd med cykel och bil från olika stadsdelar i Lund till olika platser i Höjeådalens eller till Skryllegården.

Sammanfattningsvis kan man säga att Höjeådalens är generellt mycket tillgängligare än Skryllegården. För stadsdelarna Lund Väster, Gunnesbo, Nöbbelöv, Innerstaden och Lund Södra gäller det även vid användning av cykel till Höjeådalens. För de andra stadsdelarna blir restiden med cykeln till Höjeådalens jämföras med den för bilen till Skryllegården. För Lund Södra är även restid till Höjeådalens med kollektivtrafik kortare än den med bilen till Skryllegården.

Runt 40 minuter restid med bilen fram och tillbaka till Skryllegården gör det generellt svår att passa in en kortutflykt i en vardagskväll. Till Höjeådalens däremot är detta enkelt, även med miljövänliga transportmedel när man bor i en närliggande stadsdel.

Bild 9: Skryllegården ur fågelperspektiv, eller skulle man hellre säga Skrylle-parkering?

Fritidstrafik

Bättre tillgänglighet av Højeådalens ökar dess rekreativvärde, men bättre tillgänglighet med miljövänliga transportmedel har stor betydelse bortom det. Nationella resevärdeundersökning [RVU 2017] visar att den totala färdlängden för bilresor i fritidsärenden är nuförtiden den största av den för alla ärenden. Den är faktiskt nästan lika stor som den för alla andra ärenden tillsammans, d.v.s. den utgör nästan 50% av den totala färdlängden med bil. Än så länge ligger fokuset för åtgärder mot ökande bilanvändning mest på arbetspendling. Med tanke på denna statistik borde man hellre fokusera på fritidstrafik, också med anledning att den skulle vara enklare att undvika. Att bevara lätt tillgängliga rekreativområden som Højeådalens kan därför vara en mycket effektiv åtgärd mot ökande bilanvändning.

[Artdatabanken 2018] Artdatabanken, om spjutsporre på Artdatabanken.
<https://artfakta.artdatabanken.se/taxon/902/pdf>

[Botaniska Notiser 1947] Botaniska Notiser 1947 (häfte 1), s. 79-80.
https://sv.wikipedia.org/wiki/Botaniska_Notiser

[Grahns 2003] Grahns, P. & Stigdotter, U. (2003). Landscape planning and stress. Urban. For. Urban green. 2 (2003): 1-18

[Grahns 2005] Grahns, P. (2005). Om trädgårdsterapi och terapeutiska trädgårdar. I Johansson & Küller Svensk miljöpsykologi. sid 245-262.

[Johansson 2018] Jan Thomas Johansson, svensk botaniker.
<https://www.wikidata.org/wiki/Q5399182>

[Kaplan 1989] Kaplan, S. (1989), Framtidens parker. Stad & Land. nr 91/1991. sid 5-17.

[Lemberg 2012] Jolanda Lemberg. (2012). "Rekreativvärden i parker och grönområden". Examensarbete, Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp

[Lunds bevaringsprogram]
<http://bevaringsprogram.lund.se/wiki/Bevaringsprogram/index.php/Huvudsida>

[Lund DP 2018] Samrådshandling. Detaljplan för Fyrspårsutbyggnad Flackarp – Høgevall i Lund, Lunds kommun (station Klostergården). PÅ 35/2015. 1281K-P 24

[RVU 2017] Trafikanalys. (2017). RVU Sverige - den nationella resevärdeundersökningen 2015–2016. Statistik 2017. Stockholm: Trafikanalys

[SAOB 2012] *Ordbok över svenska språket*, utgiven av Svenska Akademien. Lund 1893–.
www.saob.se ("hämtat mars 2012")

[Skådaguide 2017] Mikael Arinder, Magnus Billqvist, Stefan Cherrug, Ola Elleström och Mats Rellmar. (2017). Skånsk Skådaguide. Skånes Ornitologiska Förening.

[Staffanstorps FÖP 2018] Fördjupad översiktsplan för Flackarp-Høgebromølla,
<https://staffanstorp.se/2018/02/26/fordjupad-oversiktsplan-for-flackarp-hojebromolla/>

[Ulrich 1991] Ulrich, R. Simons, R. F. Losito, B. D. m. fl. (1991). "Stress recovery during exposure to natural and urban environments".
<http://data.psych.udel.edu/rsimons/PSYC467/Ulrich%20et%20al,%201991.pdf>

[Ulrich 1993] Ulrich, R. (1993) Biophilia, biophobia and natural landscapes. I Kellert & Wilson. The Biophilia hypothesis. Sid 73-138.